

## **АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ СПРЯМОВАНОЇ НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО- ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

**Скворчевська Є. Л.**

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна

*В даній статті представлені результати аналізу ефективності корекційно-розвивальної програми, щодо формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів шляхом активізації мотиваційної структури особистості у процесі навчання. Предмет вивчення – вплив корекційно-розвивальної програми на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів. Мета даної статті – проаналізувати та статистично довести ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. Проведений порівняльний аналіз показників контрольної та експериментальної групи виявив, що студентами експериментальної групи після проведення корекційно-розвивальної програми засвоєні навички та знання, які складають зміст мотиваційного, ціннісного та індивідуально-типологічного компонента. Статистично доведена ефективність корекційно-розвивальної програми. Виявлена ефективність даної програми: статистично доведена ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. У студентів експериментальної групи сформована мотивація досягнення успіху, мотиви навчання, ціннісні орієнтації, спрямовані на самовдосконалення та професійний розвиток, професійна спрямованість, ціннісні орієнтації у кар'єрі та саморегуляція. Отримані результати можуть бути застосовані у роботі психологів з метою підвищення мотивації навчання та формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів.*

*Ключові слова: корекційно-розвивальна програма, мотиваційний, ціннісний та індивідуально-типологічний компонент, учбова мотивація, ціннісні орієнтації, особистісна саморегуляція.*

*Скворчевская Е. Л. Анализ эффективности коррекционно-развивающей программы направленной на формирование мотивационно-ценностной сферы студентов инженерно-педагогических специальностей/ Украинская инженерно-педагогическая академия, г. Харьков, Украина*

*В данной статье представлены результаты анализа эффективности коррекционно-развивающей программы, по формированию мотивационно-ценностной сферы студентов путем активизации мотивационной структуры личности в процессе обучения. Предмет изучения – влияние коррекционно-развивающей программы на формирование мотивационно-ценностной сферы студентов. Цель данной статьи – проанализировать и статистически доказать эффективность коррекционно-развивающей программы направленной на формирование мотивационно-ценностной сферы студентов инженерно-педагогических специальностей. Проведенный сравнительный анализ показателей контрольной и экспериментальной группы показал, что студентами экспериментальной группы после проведения коррекционно-развивающей программы усвоены навыки и знания, которые составляют содержание мотивационного, ценностного и индивидуально-типологического компонента. Статистически доказана эффективность коррекционно-развивающей программы. Обнаружена эффективность данной программы: статистически доказана эффективность коррекционно-развивающей программы направленной на формирование мотивационно-ценностной сферы студентов инженерно-педагогических специальностей. У студентов экспериментальной группы сформирована мотивация достижения успеха, мотивы учения, ценностные ориентации, направленные на самосовершенствование и развитие, профессиональная направленность, ценностные ориентации в карьере и саморегуляция. Полученные результаты могут быть применены в работе психологов с целью повышения мотивации обучения и формирования мотивационно-ценностной сферы студентов.*

*Ключевые слова: коррекционно-развивающая программа, мотивационный, ценностный и индивидуально-типологический компонент, учебная мотивация, ценностные ориентации, личностная саморегуляция.*

*Skvorchevskaya E. L. Analysis of the efficiency of correction and development program of the motivational-valued sphere of students of engineer-pedagogical specialties' / Ukrainian engineer-pedagogical academy, Kharkiv, Ukraine*

*There are results of students' of the analysis of the efficiency of correction and development program by activating the motivational-valued students' sphere by activization of motivational structure of the personality in the course of training. The subject matter is – the impact of correction and development program on the formation motivational-valued students' sphere. The aim of this article is to analyze and statistically to prove the efficiency of correction and development program of the motivational-valued sphere of students of engineer-pedagogical specialties'. The comparative study of the parameters of the control and experimental groups showed that students' of the experimental group after conducting remedial and developmental programs learned skills and knowledge, which constitute the motivational, axiological, individually-typological component. Statistically proved the efficiency of correction and development program. Efficiency of this program is found: efficiency of correction and development program of the motivational and valuable sphere of students of engineer-pedagogical specialties' directed on formation is statistically proved. At students' of experimental group the motivation of achievement of success, educational motives, valuable orientations directed on self-improvement and development, a professional orientation, valuable orientations in career and self-control is created. The received results can be applied in work of psychologists for the purpose of increase of educational motivation and formation of the motivational-valued sphere of students'.*

*Keywords: correction and development program, motivational, axiological, individually-typological component, academic motivation, value system, personal self-adjustment.*

**Вступ. Постановка проблеми.** Існуючі корекційно-розвивальні програми спрямовані на формування мотивації навчання, професійної спрямованості студентів недостатньо розкривають проблему формування мотиваційно-ціннісної сфери. Необхідним є розробити корекційно-розвивальну програму спрямовану на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів, актуальним є статистично довести її ефективність.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Існують корекційно-розвивальні програми спрямовані на формування мотивації навчання [0], [0] та професійної спрямованості студентів [0], [0], [0]. Теоретичний аналіз показав, що недостатньо розкриті питання, щодо корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів. Виявлена необхідність у розробці та апробації корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів.

**Актуальність проблеми.** В умовах сучасного розвитку вищої освіти актуальним є розробка та впровадження у навчальний процес корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів, оскільки розвиток даної сфери сприяє досягненню успіху у навчальній та майбутній професійній діяльності.

**Мета даної статті** – проаналізувати та статистично довести ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей.

**Завдання статті:**

- проаналізувати ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей.

- статистично довести ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Для апробації корекційно-розвивальної програми вибрані студенти контрольної та експериментальної

групи (з низькими та середніми показниками мотиваційно-ціннісної сфери за усіма методиками по 30 студентів у кожній групі).

Зі студентами експериментальної групи проведена корекційно-розвивальна програма спрямована на «Формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів шляхом активізації мотиваційної структури особистості у процесі навчання».

З метою виявлення зсуву одних і тих самих показників досліджуваних контрольної групи та експериментальної групи використовувався параметричний критерій t-критерій Стюдента для парних вибірок. Отримані результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Статистичний аналіз відмінностей показників мотивації досягнення студентів**

| показник               | Шкали                                 | ЕГ1   | ЕГ2   | t        |
|------------------------|---------------------------------------|-------|-------|----------|
| Експериментальна група | успіх-удача                           | 12,26 | 19,3  | 6,160*** |
|                        | успіх як матеріальний рівень життя    | 16,46 | 12,5  | 6,678*** |
|                        | успіх-визнання                        | 12,93 | 19    | 8,817*** |
|                        | успіх-влада                           | 12,43 | 10,63 | 2,546*   |
| Контрольна група       | успіх як результат власної діяльності | 16,83 | 19,43 | 5,666*** |
|                        | особистісний успіх                    | 16,86 | 18,73 | 4,087*** |
|                        | успіх як психічний стан               | 16,7  | 17,4  | 2,616*   |
|                        | успіх як подолання перешкод           | 16,43 | 18,26 | 4,740*** |
|                        | успіх-покликання                      | 16,13 | 18,96 | 4,242*** |

Примітка: \* - достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,05$ , \*\* достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 1 зіставлення даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні в ЕГ1 та ЕГ2, виявило статистично пряму динаміку показників «успіх-влада» та «успіх як матеріальний рівень життя», за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст мотиваційного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери.

Отже, мотивація досягнення успіху, ставши еталоном успіху забезпечує досягнення поставленої мети.

Отримані результати представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

**Статистичний аналіз відмінностей показників учбової мотивації  
досягнення успіху студентів**

| шкали                         | ЕГ1   | ЕГ2   | t        |
|-------------------------------|-------|-------|----------|
| комунікативні мотиви          | 13,26 | 18,63 | 7,263*** |
| мотиви уникнення              | 12,33 | 19,9  | 8,911*** |
| мотиви престижу               | 12,53 | 20,26 | 9,589*** |
| професійні мотиви             | 21,7  | 29,46 | 9,584*** |
| мотиви творчої самореалізації | 8,26  | 9,1   | 3,223*** |
| учбово-пізнавальні мотиви     | 22,83 | 31,46 | 6,944*** |
| соціальні мотиви              | 19,16 | 21,43 | 2,811**  |

Примітка: \* - достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,05$ , \*\* достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 2 зіставлення даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні в ЕГ1 та ЕГ2, виявило статистично пряму динаміку всіх показників, за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст мотиваційного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери. Отже, учбова мотивація досягнення успіху, ставши еталоном досягнення успіху у навчанні забезпечує ефективне навчання та засвоєння знань.

Отримані результати представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

**Статистичний аналіз відмінностей показників професійної  
спрямованості студентів**

| Шкала                              | ЕГ1   | ЕГ2   | t        |
|------------------------------------|-------|-------|----------|
| професійна спрямованість студентів | 13,06 | 17,53 | 5,736*** |

Примітка: \* - достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,05$ , \*\* достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність

відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 3 зіставлення даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні у студентів ЕГ1 та ЕГ2 виявило статистично пряму динаміку досліджуваного показника, за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст мотиваційного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери. Отже, професійна спрямованість забезпечує ефективність засвоєння професійних знань.

Отримані результати представлені в таблиці 4.

Таблиця 4

**Статистичний аналіз відмінностей показників життєвих цінностей студентів**

| показник         | Шкали                               | ЕГ1   | ЕГ2   | t        |
|------------------|-------------------------------------|-------|-------|----------|
| Життєві цінності | розвиток себе                       | 45,73 | 53,96 | 5,326*** |
|                  | духовне задоволення                 | 46,63 | 53,5  | 4,804*** |
|                  | Креативність                        | 45,5  | 52,76 | 4,807*** |
|                  | активні соціальні контакти          | 45,3  | 53,03 | 5,016*** |
|                  | власний престиж                     | 43,1  | 51,86 | 4,417*** |
|                  | високе матеріальне положення        | 45,06 | 53,66 | 4,993*** |
|                  | Досягнення                          | 47,36 | 54,1  | 4,071*** |
|                  | збереження власної індивідуальності | 45,83 | 53,23 | 5,210*** |
| Життєві сфери    | професійне життя                    | 63,53 | 78,8  | 6,920*** |
|                  | Освіта                              | 62,1  | 77,9  | 5,941*** |
|                  | подружнє життя                      | 59,93 | 74,4  | 6,541*** |
|                  | суспільна активність                | 60,36 | 74,8  | 5,619*** |
|                  | Захоплення                          | 62,06 | 62,36 | ,194     |
|                  | фізична активність                  | 56,53 | 57,86 | ,695     |

Примітка: шкали: життєві цінності: 1 – розвиток себе, 2 – духовне задоволення, 3 – креативність, 4 – активні соціальні контакти, 5 – власний престиж, 6 – високе матеріальне становище, 7 – досягнення, 8 – збереження власної індивідуальності. Життєві сфери: 1 – професійне життя, 2 – освіта, 3 – подружнє життя, 4 – суспільна активність, 5 – захоплення, 6 – фізична активність. \* - достовірність відмінностей за критерієм Стьюдента, при  $p < 0,05$ , \*\*

достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 4 у зіставленні даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні у студентів ЕГ1 та ЕГ2 свідчать про статистично прямі зміни у всіх показниках «життєвих цінностей», за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми. Отримані дані підтверджують, вплив корекційно-розвивальної програми на формування таких життєвих цінностей, як: розвиток себе, духовне задоволення, креативність, активні соціальні контакти, власний престиж, високе матеріальне становище, досягнення, збереження власної індивідуальності. Встановлені статистичні зміни майже всіх показників «життєвих сфер», крім показників «захоплення» та «фізична активність», відсутність статистично достовірних змін можна пояснити відсутністю спрямованості нашої корекційно-розвивальної програми на розвиток цінностей захоплення та фізичної активності, за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми. Встановлений вплив корекційно-розвивальної програми на формування таких життєвих сфер, як: професійне життя, освіта, подружнє життя, суспільна активність.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст ціннісного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери. Отже, життєві ціннісні орієнтації, до яких входять життєві цінності та життєві сфери, ставши основними життєвими цінностями, забезпечують відповідність життєвих цінностей ціннісним орієнтаціям у кар'єрі та мотивах діяльності.

Отримані результати представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

**Статистичний аналіз відмінностей показників ціннісних орієнтацій у кар'єрі студентів**

| Шкали                     | ЕГ1   | ЕГ2   | t        |
|---------------------------|-------|-------|----------|
| професійна компетентність | 28,93 | 48,9  | 9,699*** |
| Менеджмент                | 31,1  | 46,13 | 6,137*** |
| автономія (незалежність)  | 34,3  | 45,96 | 6,639*** |
| стабільність роботи       | 24,16 | 27,43 | 3,167*** |

|                               |       |       |          |
|-------------------------------|-------|-------|----------|
| стабільність місця проживання | 17,46 | 21,86 | 3,711*** |
| Служіння                      | 37,2  | 46,56 | 4,753*** |
| Виклик                        | 29,2  | 44,2  | 6,699*** |
| інтеграція стилів життя       | 34,73 | 43,96 | 5,732*** |
| Підприємництво                | 34,16 | 43,36 | 4,229*** |

Примітка: шкали: 1 – професійна компетентність; 2 – менеджмент; 3 – автономія (незалежність); 4 – стабільність роботи; 5 – стабільність місця проживання; 6 – служіння; 7 – виклик; 8 – інтеграція стилів життя; 9 – підприємництво. \* - достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,05$ , \*\* достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 5 зіставлення даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні у студентів ЕГ1 та ЕГ2 виявило статистично пряму динаміку всіх показників, за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст ціннісного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери. Отже, сформовані ціннісні орієнтації у кар'єрі сприяють ефективному виконанню професійної діяльності, вмінню вирішувати складні професійні завдання, досягненню успіху у професійній діяльності.

Отримані результати представлені в таблиці 6.

Таблиця 6

**Статистичний аналіз відмінностей показників усвідомленої саморегуляції студентів**

| шкали                          | ЕГ1   | ЕГ2  | t        |
|--------------------------------|-------|------|----------|
| планування                     | 5,46  | 3,23 | 4,038*** |
| програмування                  | 6,46  | 3,7  | 2,902**  |
| гнучкість                      | 7,26  | 2,96 | 3,247*** |
| загальний рівень саморегуляції | 31,93 | 35,3 | 5,426*** |
| моделювання                    | 5,9   | 4,8  | 3,440*** |
| оцінювання результатів         | 6,3   | 3,96 | 2,664*   |
| самостійність                  | 5,43  | 3,7  | 3,631*** |

Примітка: шкали: 1 – планування; 2 – програмування; 3 – гнучкість; 4 – загальний рівень саморегуляції; 5 – моделювання; 6 – оцінювання результатів; 7 – самостійність. \* -

достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,05$ , \*\* достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,01$ , \*\*\*- достовірність відмінностей за критерієм Стюдента, при  $p < 0,001$ , ЕГ1 – експериментальна група до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – експериментальна група після проведення корекційно-розвивальної програми.

Як видно з таблиці 6 зіставлення даних отриманих при констатації та контрольному вимірюванні у студентів ЕГ1 та ЕГ2 виявило статично пряму динаміку всіх показників, за нашим припущенням, ці зміни відбулися під впливом корекційно-розвивальної програми.

Отже, студентами ЕГ2 засвоєні навички та знання в ході навчання за розробленою нами корекційно-розвивальною програмою, які складають зміст індивідуально-типологічного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери. Отже, усвідомлена саморегуляція та її складові сприяють досягненню успіху у навчанні та складають зміст індивідуально-типологічного компонента, який входить у структуру мотиваційно-ціннісної сфери.

**Висновки.** На основі проведеного порівняльного аналізу ефективності корекційно-розвивальної програми була виявлена ефективність даної програми: статистично доведена ефективність корекційно-розвивальної програми спрямованої на формування мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. У студентів ЕГ2 сформована мотивація досягнення успіху, мотиви навчання, ціннісні орієнтації, спрямовані на самовдосконалення та професійний розвиток, професійна спрямованість, ціннісні орієнтації у кар'єрі та саморегуляція.

Перспективами нашого дослідження в даній області є впровадження даної корекційно-розвивальної програми на другому та четвертому курсах навчання, виявлення гендерних відмінностей мотиваційно-ціннісної сфери студентів різних спеціальностей.

### ***Література:***

1. Афанасенкова Е. Л. Мотивы учения и их изменение в процессе обучения студентов вуза: дис. ... кандидата психологических наук: 19.00.07/ Афанасенкова Елена Леонидовна. – М., 2005. – 265 с.

2. Буянова М. В. Социально-психологические факторы мотивации достижения: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Буянова Марианна Викторовна. – СПб., 2004. – 179 с.
3. Верхова Ю. Л. Формирование личностной и профессиональной направленности студентов в контекстном обучении: дис. ... кандидата психологических наук: 19.00.07 / Верхова Юлия Леонидовна. – Москва, 2007. – 192 с.
4. Доронина Н. Н. Психологические особенности профессиональной направленности студентов педагогических специальностей: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Доронина Наталья Николаевна. – Курск, 2006. – 204 с.
5. Иноземцева А. Н. Влияние профессионального самосознания студентов на формирование психологической готовности к профессиональной деятельности: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.13 / Иноземцева Антонина Николаевна. – Москва, 2002. – 225 с.

#### **References:**

1. Afanasenkova Ye. L. Motivy ucheniya i ikh izmenenie v protsesse obucheniya studentov vuza: dis. ... kandidata psikhologicheskikh nauk: 19.00.07 / Afanasenkova Yelena Leonidovna. – M., 2005. – 265 s.
2. Buyanova M. V. Sotsialno-psikhologicheskie faktory motivatsii dostizheniya: dis. ... kand. psikhol. nauk: 19.00.05 / Buyanova Marianna Viktorovna. – SPb., 2004. – 179 с.
3. Verkhova Yu. L. Formirovanie lichnostnoy i professionalnoy napravlennosti studentov v kontekstnom obuchenii: dis. ... kandidata psikhologicheskikh nauk: 19.00.07 / Verkhova Yuliya Leonidovna. – Moskva, 2007. – 192 s.
4. Doronina N. N. Psikhologicheskie osobennosti professionalnoy napravlennosti studentov pedagogicheskikh spetsialnostey: dis. ... kand. psikhol. nauk: 19.00.07 / Doronina Natalya Nikolaevna. – Kursk, 2006. – 204 s.
5. Inozemtseva A. N. Vliyanie professionalnogo samosoznaniya studentov na formirovanie psikhologicheskoy gotovnosti k professionalnoy deyatel'nosti: dis. ... kand. psikhol. nauk: spets. 19.00.13 / Inozemtseva Antonina Nikolaevna. – Moskva, 2002. – 225 s.

